

**Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
Ministerstvo financií Slovenskej republiky**

Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.1

**Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa
31. marca 2014 pod číslom 2014-2692/16076:12-10E0 s účinnosťou od 1. septembra 2014
začínajúc prvým ročníkom.**

Obsah

Úvod	2
I. Spôsob implementácie	3
II. Organizácia kompetencií.....	5
III. Témy.....	5
1. Človek vo sfére peňazí	5
2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí	7
3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca	10
4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi	11
5. Úver a dlh.....	14
6. Sporenie a investovanie	16
7. Riadenie rizika a poistenie	18
IV. Harmonizácia Štandardu finančnej gramotnosti s dosiahnutým stupňom vzdelania.....	20

Úvod

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 447 z 2. júla 2008 schválila materiál Návrh stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií, ktorý predložil podpredseda vlády Slovenskej republiky a minister školstva. Materiál bol spracovaný v súlade s čl. 5 Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky. V časti 5.1 Výchova a vzdelávanie bolo uvedené, že vláda považuje výchovu a vzdelávanie slovenskej spoločnosti za základný prostriedok jej ďalšieho rozvoja a rozhodujúcu podmienku jej úspešného adaptovania sa v integrovanom európskom priestore. Výchova a vzdelávanie sa bude rozvíjať v duchu moderných a svetových trendov, kde dominantnú úlohu zohráva štát, pričom postupuje v koordinácii so samosprávnymi krajmi, obcami a občanmi.

Súčasne uložila podpredsedovi vlády a ministrovi školstva ďalšie nadväzujúce úlohy v spolupráci s ministrom financií:

- ✓ vypracovať v súlade s cieľmi stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií štandard finančnej gramotnosti pre jednotlivé stupne dosiahnutého vzdelania,
- ✓ implementovať stratégiu vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do všetkých štátnych vzdelávacích programov zapracovaním štandardu finančnej gramotnosti prostredníctvom vecne príslušných priamo riadených organizácií Ministerstva školstva Slovenskej republiky,
- ✓ vypracovať model ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti rozvoja finančnej gramotnosti,
- ✓ implementovať stratégiu vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do vzdelávacích aktivít ďalšieho vzdelávania a informačného systému pre celoživotné poradenstvo a zaradiť štandard vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do národnej sústavy kvalifikácií v zmysle návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní.

V nadväznosti na uvedené úlohy bol v roku 2008 vypracovaný Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.0. (ďalej len „NŠFG“).

V roku 2013 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVŠ SR“) predložilo na základe úlohy č. 9 Plánu práce vlády Slovenskej republiky na rok 2013 na rokovanie vlády Slovenskej republiky materiál „Správa o stave vzdelávania zameraného na podporu rozvoja finančnej gramotnosti“ (ďalej len „Správa“). Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 661 z 13. novembra 2013 zobrala vláda Slovenskej republiky Správu na vedomie a uložila MŠVVŠ SR nasledovné úlohy:

- ✓ v spolupráci s podpredsedom vlády a ministrom financií aktualizovať obsah Národného štandardu finančnej gramotnosti,
- ✓ vypracovať metodiku pre zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl a
- ✓ predložiť na rokovanie vlády aktualizovanú správu o stave vzdelávania zameraného na podporu rozvoja finančnej gramotnosti.

Aktualizovaný NŠFG vymedzuje šírku poznatkov, zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií, z ktorého vyplýva, že absolvent strednej školy (vyššieho sekundárneho vzdelávania) by mal byť schopný:

- ✓ nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,

- ✓ poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- ✓ rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- ✓ stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- ✓ rozvinúť potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť šoriť,
- ✓ efektívne používať finančné služby,
- ✓ plniť svoje finančné záväzky,
- ✓ zveľaďovať a chrániť svoj majetok,
- ✓ porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- ✓ hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie, inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností,
- ✓ porozumieť základným pojmom v oblasti finančnictva a sveta peňazí,
- ✓ orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- ✓ orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný tieto práva uplatňovať.

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Finančná gramotnosť nie je absolútnym stavom, je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, kultúra či miesto bydliska. Finančná gramotnosť je označením pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.

Vzhľadom na nedostatočné skúsenosti a ešte neosvojený požadovaný stupeň zodpovednosti, súčasný absolvent strednej školy nebude vykazovať rovnaký stupeň znalostí v oblasti osobných financií ako starší, finančne gramotný dospelý. Finančne gramotní absolventi stredných škôl by však mali aspoň vo všeobecnosti chápať všetky kľúčové aspekty osobných financií. Títo absolventi budú mať istotu, že budú samostatne schopní nájsť si a použiť informácie potrebné pri špecifických finančných výzvach, zoči-voči ktorým sa môžu čas od času ocitnúť. Práve v súvislosti s týmto Národný štandard finančnej gramotnosti naznačuje, akými poznatkami, zručnosťami a skúsenosťami musia pedagogickí zamestnanci a žiaci disponovať, aby mohli nepretržite rozširovať svoje vedomosti o osobných financiách podľa toho, ako sa budú meniť ich zodpovednosti a príležitosti.

I. Spôsob implementácie

Metodika implementácie kmeňového obsahu Národného štandardu finančnej gramotnosti musí obsahovať prvky výchovy a vzdelávania podľa moderných európskych trendov. Pri sprostredkovaní informácií k vyššie uvedeným témam, ktoré sú rozpracované do celkových a čiastkových kompetencií je potrebné zachovať vzťah k základnému rámcu finančnej gramotnosti ako celospoločenskej osvety a tieto riešiť vo vzťahu:

- ✓ k fungovaniu jednotlivca a rodín v ekonomickej oblasti, k pochopeniu otázky bohatstva a chudoby,
- ✓ k hodnotovej orientácii k peniazom,

- ✓ k modelom zabezpečenia jednotlivca a rodín peniazmi s uvedením príkladov extrémov,
- ✓ k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb.

Učebné materiály a pomôcky budú obsahovať analýzu ekonomického fungovania rodín, modely fungovania ekonomicky úspešných jedincov a kopírovanie ich životnej cesty. Budú zdôrazňovať potrebu nárastu počtu ekonomicky úspešných jednotlivcov ako dôležitého prvku hospodárskeho rastu krajiny a napomáhať prepojeniu vzdelávania talentov s víziou ekonomickej úspešnosti jednotlivcov. Zabezpečia aktualizáciu orientácie v oblasti produktov na finančnom trhu a umožnia poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií.

Predložená a každá ďalšia revidovaná a aktualizovaná verzia Národného štandardu finančnej gramotnosti poskytuje návrh programu a hodnotiaci rámec určený zriaďovateľom škôl, učiteľom, tvorcom školských vzdelávacích programov, autorom metodických materiálov.

Jednotlivé témy sú rozpísané do čiastkových kompetencií. Tieto čiastkové kompetencie sú popísané na úrovniach, pričom na týchto úrovniach sú opísané poznatky, zručnosti a skúsenosti, ktoré by mali byť žiaci schopní preukázať. V NŠFG sú tieto poznatky, zručnosti a skúsenosti zapísané vo väčšine prípadoch v troch úrovniach.

Prvou úrovňou je pre účely tohto štandardu prvý stupeň základnej školy.

Druhou úrovňou sa rozumie druhý stupeň základnej školy, prvý až štvrtý ročník osemročného gymnázia, prvý ročník bilingválneho gymnázia ako aj nižšie stredné odborné vzdelanie a stredné odborné vzdelanie. Do druhej úrovne sú zaradení žiaci učebných odborov z toho dôvodu, že primárnym cieľom štúdia učebných odborov je príprava na povolanie.

Tretia úroveň je určená žiakom študijných odborov, ktorí dosiahnu úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplne stredné odborné vzdelanie.

Medzi praktické spôsoby použitia tém a očakávaní tohto štandardu patria:

- ✓ vymedzenie problematiky a rozsahu informácií, ktorým by žiaci porozumeli a vedeli ich prakticky využívať
- ✓ usmernenia pre tvorbu a hodnotenie publikačných vzdelávacích materiálov,
- ✓ rámec pre tvorbu školských vzdelávacích programov, programov kontinuálneho a celoživotného vzdelávania,
- ✓ pomôcka pri tvorbe učebníc a metodických materiálov pre jednotlivé vekové kategórie.

Po schválení aktualizovanej verzie NŠFG bude vypracovaná metodika na zapracovanie tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl, pričom v metodikách budú rozpísané jednotlivé pojmy a vysvetlené budú na praktických príkladoch. Súčasťou metodiky bude aj slovník základných pojmov.

Pedagogickí zamestnanci zaradia jednotlivé témy štandardu do vzdelávania podľa potrieb žiakov a vzdelávacích podmienok školy. Pedagogickí zamestnanci môžu súčasne využívať Národný štandard finančnej gramotnosti na vytvorenie nových tém v rámci učebných osnov všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov základných a stredných škôl alebo kurzov finančnej gramotnosti v rámci finančného vzdelávania. Na pomoc v tomto úsilí Medzirezortná expertná skupina vytvorí ďalšie nasledujúce zdroje prostredníctvom Portálu finančnej gramotnosti.

Portál finančnej gramotnosti (www.fininfo.sk)

Dostupný on-line portál, ktorý priebežne aktualizuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky, pomôže pedagógom, žiakom aj absolventom pri identifikácii príslušných vzdelávacích materiálov.

Portál vytvorí otvorený priestor pre diskusné fóra na aktuálne celospoločenské témy v oblasti finančnej gramotnosti a zároveň tak zabezpečí najvyšší stupeň celospoločenskej osvety v oblasti finančnej gramotnosti.

II. Organizácia kompetencií

Národný štandard finančnej gramotnosti popisuje minimálne požiadavky na funkčnú finančnú gramotnosť žiakov prostredníctvom osvojených kompetencií. Tieto sú usporiadané nasledovne:

Témy, Kompetencie a čiastkové kompetencie

Kompetencie sa postupne zameriavajú na minimálnu úroveň, až do momentu absolvovania strednej školy. Témy, celkové a čiastkové kompetencie opisujú vybrané poznatky, zručnosti a skúsenosti z oblasti finančnej gramotnosti. Celkovo sú Témy zoradené do siedmych vybraných kategórií finančnej gramotnosti – Človek vo sfére peňazí; Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí; Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca; Plánovanie a hospodárenie s peniazmi; Úver a dlh; Sporenie a investovanie; Riadenie rizika a poistenie.

Očakávania

Očakávania opisujú, akým spôsobom by mali žiaci byť schopní aplikovať vedomosti a zručnosti pri každodenných finančných rozhodnutiach a činnostiach. Očakávania predpokladajú napredovanie v získavaní poznatkov, zručností a skúseností potrebných pri riešení rôznych životných situácií človeka a rodiny.

III. Témy

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia:

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybratie a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.

Čiastková kompetencia 1: Vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

Čiastková kompetencia 2: Pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Čiastková kompetencia 1: Vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty.
Opísať postavenie členov rodiny pri zabezpečovaní životných potrieb.

Úroveň 2:

Vysvetliť vzťah medzi zachovávaním trvalých životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb.
Vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb

Úroveň 3:

Analyzovať svoje možnosti ako finančne prispieť pri zabezpečovaní životných potrieb v rámci rodiny.

Čiastková kompetencia 2: Pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Zhodnotiť svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti.
Rozlíšiť na príkladoch zo svojho okolia, čo znamená byť bohatý alebo chudobný.

Úroveň 2:

Vysvetliť vzťah ľudská práca – peniaze.
Demonštrovať na príkladoch rôzne pohľady na bohatstvo a chudobu (z pohľadu ľudskej práce a peňazí).

Úroveň 3:

Prezentovať svoj postoj k peniazom aktívnym podieľaním sa na spravovaní financií v rodine.
Posúdiť etické súvislosti bohatstva a chudoby v rodinnom a celospoločenskom kontexte.

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s vecami, hospodárneho správania sa vo svojom okolí (domácnosť, škola, obec).

Úroveň 2:

Prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností.

Úroveň 3:

Uviesť príklady dobrého hospodárenia (z literatúry, médií, svojho okolia, z vlastnej skúsenosti).

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov v osobných financiách.

Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.

Čiastková kompetencia 3: Posúdiť význam boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov EÚ

Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov

Čiastková kompetencia 5: Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach

Čiastková kompetencia 6: Stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov.

Úroveň 2:

Uviesť príklady, ako byť finančne zodpovedným mladým človekom.

Argumentovať na príkladoch úspešných jednotlivcov plánovanie vlastnej profesijnej cesty.

Úroveň 3:

Analyzovať, ako sa finančná zodpovednosť líši u jednotlivcov bez záväzkov a so záväzkami k závislým osobám.

Zhodnotiť vplyv finančného rozhodnutia na život jednotlivca, rodinu a spoločnosť.

Kontrolovať osobné financie.

Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady, prečo sa oplatí jednotlivcovi byť dobre finančne informovaný. Opísať zdroje finančných informácií.

Úroveň 2:

Uviesť silné a slabé stránky internetových a tlačových zdrojov informácií o produktoch. Opísať základné typy bankových produktov

Úroveň 3:

Identifikovať relevantné finančné informácie potrebné na prijatie rozhodnutia.
Rozlíšiť charakter práce odborníka na finančné poradenstvo a daňového poradcu
Získavať informácie z internetových portálov vrátane investičných internetových portálov
Charakterizovať finančné inštitúcie a ich využitie aj cez internet.
Analyzovať aktívnu a pasívnu komunikáciu s finančnými inštitúciami.

Čiastková kompetencia 3: Posúdiť význam boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov EÚ

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Navrhnuť spôsoby riešenia situácií, v ktorých sa stretli s klamstvom, podvodom, nečestným správaním

Úroveň 2:

Vymedziť korupciu ako porušenie zákona (trestný čin).
Vysvetliť pojem pranie špinavých peňazí.
Uviesť príklady podvodov súvisiacich so zneužívaním verejných zdrojov.

Úroveň 3:

Identifikovať trestné činy, klasifikované ako korupcia (prijímanie úplatku, podplácanie, nepriama korupcia), ako podvody, týkajúce sa ochrany finančných záujmov EÚ a ako pranie špinavých peňazí.
Opísať postup oznámenia korupcie.
Vyhľadať na internete inštitúcie, ktoré sa zaoberajú korupciou, bojom proti korupcii, ochranou finančných záujmov EÚ a ochranou proti praniu špinavých peňazí.
Rozlíšiť typy finančných podvodov (internetové, kartové, bankomatové).

Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti.
Stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele.

Úroveň 2:

Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority.

Zhodnotiť dôsledky finančného rozhodnutia.

Stanoviť si kroky na dosiahnutie krátkodobých finančných cieľov

Úroveň 3:

Stanoviť si kroky na dosiahnutie krátko, stredne a dlhodobých finančných cieľov.

Používať zodpovedné rozhodovanie pri strednodobých a dlhodobých cieľoch.

Analyzovať vplyv inflácie na hodnotu peňazí.

Uviesť príklady, ako dnes prijaté rozhodnutie môže ovplyvniť budúce príležitosti.

Zhodnotiť vplyv daní, odvodov a poplatkov na finančné rozhodnutie klienta.

Čiastková kompetencia 5: Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť jednoduché príklady, ako sa môžu osobné informácie dostať k nepovolanej osobe.

Opísať možné dôsledky odhalenia vybraných osobných informácií.

Úroveň 2:

Vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných informácií.

Zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných informácií.

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom (finančná inštitúcia, klient).

Úroveň 3:

Navrhnuť kroky, ktoré by obeť krádeže osobných údajov mala podniknúť na opätovné získanie osobnej bezpečnosti.

Rozoznať osoby alebo subjekty, ktoré sú oprávnené získavať osobné informácie.

Uviesť príklady zmlúv medzi jednotlivcami a podnikateľskými (finančnými) subjektmi (presnejšie definovať – fyzická a právnická osoba)

Identifikovať základné povinnosti zmluvných strán pri uzatváraní dohôd alebo obchodu.

Uviesť príklady dôsledkov neznalosti zmluvy vrátane všeobecných obchodných podmienok a jej dodatkov.

Čiastková kompetencia 6: Stručne zhrnúť hlavné princípy ochrany spotrebiteľov

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady možností na vrátenie výrobkov v miestnych obchodoch.

Jednoducho opísať základné práva spotrebiteľov.

Úroveň 2:

Vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane nároku na reklamáciu.

Charakterizovať pojem finanční spotrebiteľia.

Uviest' príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľov.

Uviest' príklady falšovaných tovarov (fejkov).

Úroveň 3:

Vysvetliť základné práva spotrebiteľov vrátane ich uplatnenia v praxi (modelové situácie).

Preskúmať internetové a tlačové zdroje aktuálnych informácií, týkajúce sa práv spotrebiteľov.

Vyhodnotiť cenové triky a klamlivé zavádzajúce ponuky, fejky.

Identifikovať bežné typy spotrebiteľských podvodov, vrátane on-line podvodov.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné, spoločenské potreby.

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb a základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti

Čiastková kompetencia 3: Identifikovať zdroje osobných príjmov.

Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné, spoločenské potreby.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Pomenovať osobné a rodinné potreby.

Úroveň 2:

Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny.

Vysvetliť, kedy šetriť a kedy si požičiavať (rozdiel medzi úsporami a pôžičkou).

Úroveň 3:

Vysvetliť obvyklé spôsoby nakladania s voľnými prostriedkami.

Zhodnotiť vplyv spotreby na úspory a investície.

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb a základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať vzťah povolanie – zamestnanie.

Vysvetliť príklady úspešnosti a neúspešnosti človeka v živote vo všeobecnosti.

Úroveň 2:

Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní.

Porovnať osobné zručnosti a záujmy s rôznymi kariérnymi možnosťami.

Uviesť príklad úspešných jedincov v ekonomickej oblasti.

Úroveň 3:

Stanoviť si kariérne ciele.

Navrhnuť plán a časový rozvrh pre dosiahnutie kariérnych cieľov, vrátane požiadaviek na vzdelanie a odbornú prípravu, náklady a možné zadĺženie.

Analyzovať riziká, náklady a prínosy v prípade samostatného podnikania.

Diskutovať o vzťahu morálky a peňazí.

Čiastková kompetencia 3: Identifikovať zdroje osobných príjmov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať svoju predstavu, čo sú osobné príjmy človeka.

Úroveň 2:

Vysvetliť pojem mzda (hrubá, čistá)

Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (napr. dar, provízia a zisk, peňažný príjem domácnosti, štátna sociálna podpora).

Úroveň 3:

Rozlíšiť nominálnu a reálnu mzdu.

Vysvetliť vplyv inflácie na príjem.

Uviesť príklad štátneho príspevku k finančným produktom (napr. pri stavebnom sporení, hypotéky pre mladých)

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.

Čiastková kompetencia 2: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

Čiastková kompetencia 3: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť daňový a odvodový systém

Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Roztriediť výdavky na domácnosť a príjmy v domácnosti.

Úroveň 2:

Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov.

Rozlíšiť pravidelné a nepravidelné príjmy a výdavky

Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - mŕňanie, sporenie a spoluúčasť.

Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory).

Zostaviť rozpočet domácnosti

Poznať typy rozpočtov a ich odlišnosti (vyrovnaný, schodkový, prebytkový) na úrovni rodiny

Vypočítať percentuálny podiel pripadajúci na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu.

Charakterizovať hlavné prvky jednoduchého závetu.

Úroveň 3:

Vysvetliť, ako používať rozpočet na kontrolu vynakladania prostriedkov na dosahovanie finančných cieľov.

Vypracovať osobný rozpočet mladého samostatne žijúceho človeka.

Analyzovať osobné a ekonomicko-spoločenské udalosti, ktoré môžu zmeniť alebo ovplyvniť osobný rozpočet.

Opísať spôsoby krytia deficitu (úvery, splátkový predaj, leasing).

Vysvetliť, ako splácať dlhy.

Opísať spôsoby riešenia schodkového a prebytkového rozpočtu.

Vytvoriť si kartotekový systém pre finančné záznamy v papierovej aj elektronickej forme.

Identifikovať fyzické osoby a právnické osoby, ktoré by mohli potencióálne byť dedičmi osobného majetku.

Čiastková kompetencia 2: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, za čo všetko rodičia v domácnosti platia.

Vysvetliť používanie peňazí v bežných situáciách (hotovostná a bezhotovostná forma peňazí)

Úroveň 2:

Charakterizovať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií.

Opísať moderné spôsoby platenia.

Rozlíšiť platobné karty podľa funkcie (debetné, kreditné), podľa technológie (s magnetickým prúžkom a čipom) a podľa spôsobu prevedenia (embosované, neembosované, virtuálne)

Nájsť informácie z internetu o rôznych virtuálnych menách

Charakterizovať funkciu elektropenažných inštitúcií.

Uviesť príklady použitia hotovostného a bezhotovostného platobného styku
Vyhľadať trendy bezhotovostných operácií.

Úroveň 3:

Porovnať charakteristiky a náklady na bežný účet a debetnú platobnú kartu ponúkané finančnými inštitúciami.

Používať kurzový lístok pri výmene peňazí.

Diskutovať o výhodách a nevýhodách jednotlivých platobných metód.

Rozlíšiť aktívne a pasívne operácie banky.

Čiastková kompetencia 3: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Porovnať ceny rovnakého výrobku v dvoch rôznych obchodoch.

Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe.

Úroveň 2:

Opísať tvorbu ceny ako súčasť nákladov, zisku, DPH.

Zhodnotiť vplyv ponuky a dopytu na tvorbu ceny a jej zmeny.

Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze.

Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a míňaní finančných prostriedkov.

Kriticky zhodnotiť informácie poskytované reklamou.

Úroveň 3:

Vysvetliť účinok inflácie na kúpnu silu.

Rozlíšiť pozitívne a negatívne vplyvy reklamy na spotrebiteľa.

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť daňový a odvodový systém

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu.

Uviesť príklady, ako štát využíva príjmy z daní.

Použiť internetovú kalkulačku na výpočet výšky čistej mzdy.

Úroveň 3:

Charakterizovať daňový a odvodový systém v Slovenskej republike.

Identifikovať položky bežne odpočítavané z hrubej mzdy.

Rozlíšiť cenu práce a hrubú mzdu.

Charakterizovať príklady zamestnaneckých príspevkov ako druh odmeny.

Rozlíšiť programy sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti.

Vyplniť tlačivo „Daňové priznanie k dani z príjmov fyzickej osoby“

Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať na jednoduchých príkladoch význam vzájomnej pomoci a charitatívnych aktivít.

Úroveň 2:

Analyzovať súvislosť filantropie s osobným rozpočtom.

Opísať možnosti účasti na charitatívnych aktivitách.

Úroveň 3:

Objasniť (na základe informácií získaných z rôznych zdrojov) zameranie organizácií, ktoré sa venujú filantropii.

Vysvetliť význam charitatívnych aktivít a opísať možnosti účasti na nich.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdĺžením alebo ako ich zvládnuť.

Čiastková kompetencia 3: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebiteľských úverov.

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vymedziť situácie, kedy si človek predmety nakupuje a kedy si ich požičiava.

Zdôvodniť voľbu nákupu alebo požičania si predmetu.

Úroveň 2:

Zhodnotiť výhody a nevýhody využívania úveru.

Aplikovať na príkladoch jednoduché úročenie.

Identifikovať platený a prijatý úrok.

Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky.

Analyzovať možnosti získavania finančných prostriedkov cez bankové a nebankové subjekty a význam nákupov na úver.

Úroveň 3:

Použiť finančnú alebo on-line kalkulačku na zistenie celkovej ceny splatenia pôžičky s odlišnými úrokovými sadzbami a odlišnou dĺžkou splácania.

Vysvetliť zložené úročenie.

Charakterizovať ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN).

Rozlíšiť pojem: úroková miera, fixácia, predčasné splatenie úveru

Vysvetliť, ako vplyvajú tolerančné obdobia na kreditných kartách, metódy výpočtu úroku a poplatky na cenu úveru.

Navrhnuť výber najvhodnejšieho finančného produktu vzhľadom na svoje potreby.

Identifikovať rozličné typy študentských pôžičiek a alternatív k pôžičkám ako spôsobu financovania vysokoškolského vzdelávania.

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí.

Opísať, aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý si požičiava obľúbenú osobnú vec.

Opísať postup, ako si môže človek opätovne získať dôveru požičiavajúceho, ak stratil alebo poškodil požičanú vec.

Úroveň 2:

Vysvetliť rozdiel medzi bankovými a nebankovými subjektmi.

Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov.

Zhodnotiť význam úverovej histórie a budovanie pozitívnej úverovej histórie

Úroveň 3:

Opísať možné dôsledky nadmerného zadlženia (predĺženia).

Vysvetliť spôsoby vyrovnania opätovného zadlženia.

Analyzovať dôsledky finančných rozhodnutí v súvislosti s bankovými alebo nebankovými subjektmi.

Posúdiť účel vyhlásenia (osobného) bankrotu a jeho možné dôsledky na majetok, zamestnanosť, cenu a dostupnosť úverov.

Zhrnúť práva dlžníkov a veriteľov, týkajúce sa zrážok zo mzdy a odňatia majetku v prípade nezaplatenia dlhu (exekúcia).

Čiastková kompetencia 3: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebiteľských úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, že peniaze sa dajú požičať vo finančných inštitúciách.

Úroveň 2:

Uviesť príklady spotrebiteľských úverov a ich poskytovateľov

Identifikovať rôzne druhy úverov a ich zabezpečenie.

Úroveň 3:

Vysvetliť systém ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch vrátane ochranných prvkov, ktoré zakotvuje príslušná právna úprava.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy.

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

Úroveň 2:

Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu.

Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“.

Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie.

Úroveň 3:

Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele.

Vysvetliť rozdiel medzi sporením a investovaním.

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť svoju predstavu o tom, čo je možné považovať za investíciu. (zamerať sa aj na nemateriálnu stránku)

Úroveň 2:

Vysvetliť, ako sa môže meniť hodnota investície.

Úroveň 3:

Stanoviť priemerné alebo odhadované náklady na päťročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie podnikania, splátky na nové auto a byt/dom.

Rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie.

Rozlíšiť obchodovanie na vlastný účet a na cudzí účet.

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom.

Uviesť spôsoby využitia voľných finančných prostriedkov (sporenie, produkty so štátnym príspevkom, nehnuteľnosti)

Úroveň 3:

Porovnať hlavné črty úročených účtov vo finančných inštitúciách (bežné účty, sporiace účty, termínované vklady).

Vysvetliť, čo sú finančné trhy/burzy.

Popísať, s čím sa obchoduje na finančných trhoch (akcie, dlhopisy, fondy, komodity a ďalšie).

Vysvetliť úlohu obchodníka s cennými papiermi.

Opísať účel MIFID dotazníka.

Porovnať investovanie do jednotlivých akcií a dlhopisov s investovaním do podielových fondov akcií alebo dlhopisov.

Vysvetliť, ako inflácia ovplyvňuje výnosy z investícií (súčasná hodnota peňazí). Vysvetliť, ako prispôbiť investovanie finančným cieľom.

Porovnať riziká a výnosy z rôznych typov investícií.

Zdôvodniť výber najvhodnejšieho produktu pre investovanie voľných finančných prostriedkov.

Identifikovať vhodné typy investícií na akumulovanie prostriedkov na päťročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom a dôchodok.

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Opísať úlohu Fondu ochrany vkladov.

Opísať rozdiel medzi pobočkou zahraničnej banky a dcérskou spoločnosťou.

Úroveň 3:

Vysvetliť dohľad nad finančných trhom v Slovenskej republike – Národná banka Slovenska ako „jednotné kontaktné miesto“

Vysvetliť rozdiel medzi Fondom ochrany vkladov a Garančným fondom investícií.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Čiastková kompetencia 1: Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie.

Čiastková kompetencia 2: Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením.

Čiastková kompetencia 3: Charakterizovať komerčné poistenie..

Čiastková kompetencia 1: Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti.

Úroveň 2:

Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť.

Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

Uviesť základné druhy poistenia (životné a neživotné).

Úroveň 3:

Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a hrozbou.

Popísať výber najvhodnejšieho poistného produktu s ohľadom na vlastné potreby.

Čiastková kompetencia 2: Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, prečo sa ľudia potrebujú poistiť.

Na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje.

Úroveň 2:

Vysvetliť základný účel verejného poistenia.

Charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Úroveň 3:

Demonštrovať na konkrétnom príklade, aké druhy verejného poistenia je potrebné platiť pri brigádnickej činnosti študentov.

Charakterizovať dôchodkové poistenie – 1. pilier, 2. pilier a 3. pilier.

Čiastková kompetencia 3: Charakterizovať komerčné poistenie.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Vysvetliť podstatu a význam poistenia.

Rozoznať jednotlivé hlavné typy poistenia motorových vozidiel.

Uviesť príklady, na ktoré sa vzťahuje havarijné poistenie vozidla a povinné zmluvné poistenie vozidla.

Vysvetliť rozdiel medzi poistením bytu, resp. domu a poistením jeho zariadenia.

Úroveň 3:

Uviesť druhy poistenia, ktoré by sa mohli vzťahovať na náhodné poškodenie majetku alebo zdravia inej osoby.

Porovnať podmienky návrhov poistných zmlúv v rámci povinného zmluvného poistenia vozidla z rôznych poisťovní.

Vysvetliť rozdiel medzi poistením vlastného majetku a poistením zodpovednosti súvisiacej s vlastníctvom tohto majetku.

Identifikovať skutočnosti, ktoré ovplyvňujú cenu poistenia bývania.

Vysvetliť podstatu a význam životného poistenia s vymedzením rozdielom medzi rizikovým, rezervotvorným a investičným životným poistením.

IV. Harmonizácia Štandardu finančnej gramotnosti s dosiahnutým stupňom vzdelania

Štandard finančnej gramotnosti	Stupeň dosiahnutého vzdelania
Úroveň 1	primárne – prvý stupeň ZŠ (1. – 4. ročník základných škôl)
Úroveň 2	nižšie stredné vzdelanie – druhý stupeň ZŠ, 1. – 4. ročník gymnázií s osemročným štúdiom, 1. ročník bilingválneho štúdia gymnázia nižšie stredné odborné vzdelanie – nižšie sekundárne stredné odborné vzdelanie – sekundárne
Úroveň 3	úplné stredné všeobecné vzdelanie úplné stredné odborné vzdelanie

Doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc., v.r.
minister školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky